

Výroba a přenos el. energie

Určeno pro studenty kombinované formy FS,
předmětu Elektrotechnika II

Vítězslav Stýskala

únor 2007

Průmyslová výroba elektrické energie

Elektrárny a zdroje

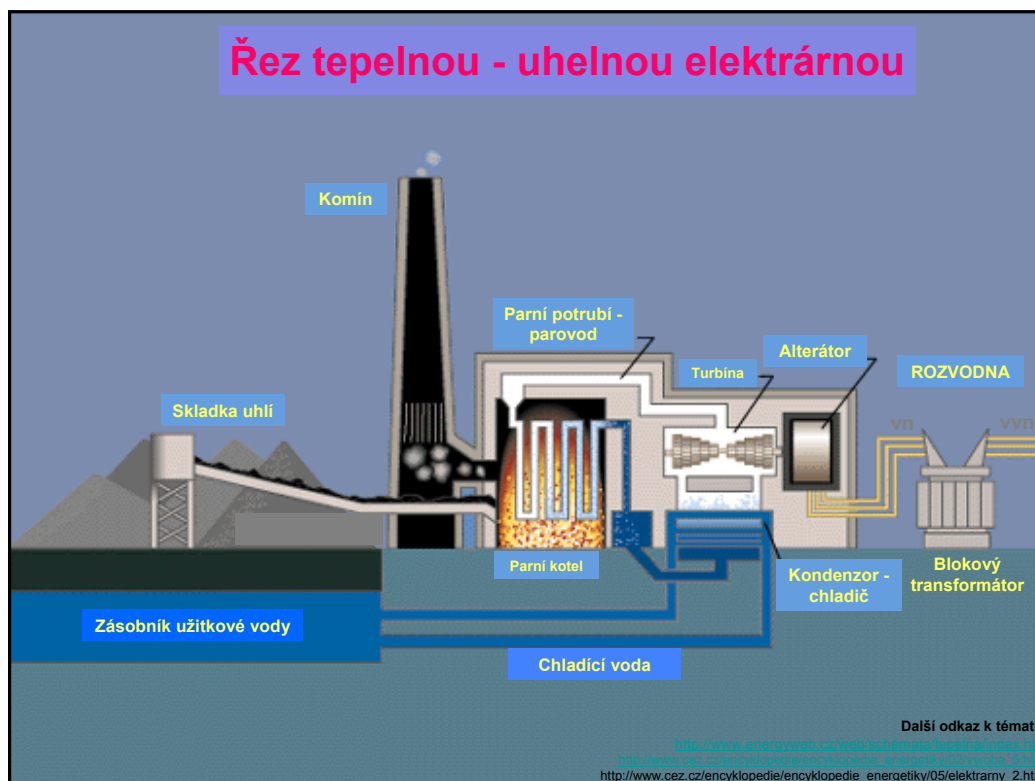
- ✓ Uhelné
- ✓ Jaderné
- ✓ Sluneční
- ✓ Vodní
- ✓ Vodní přečerpávací
  - ✓ Termální
  - ✓ Větrné
- ✓ Kogenerační jednotky
  - ✓ Palivové články
  - ✓ Perspektivní zdroje

Stále rostoucí potřebu elektrické energie pro průmysl, dopravu i domácnosti mohou uspokojit jen dostatečně **výkonné a spolehlivé elektrárny.**

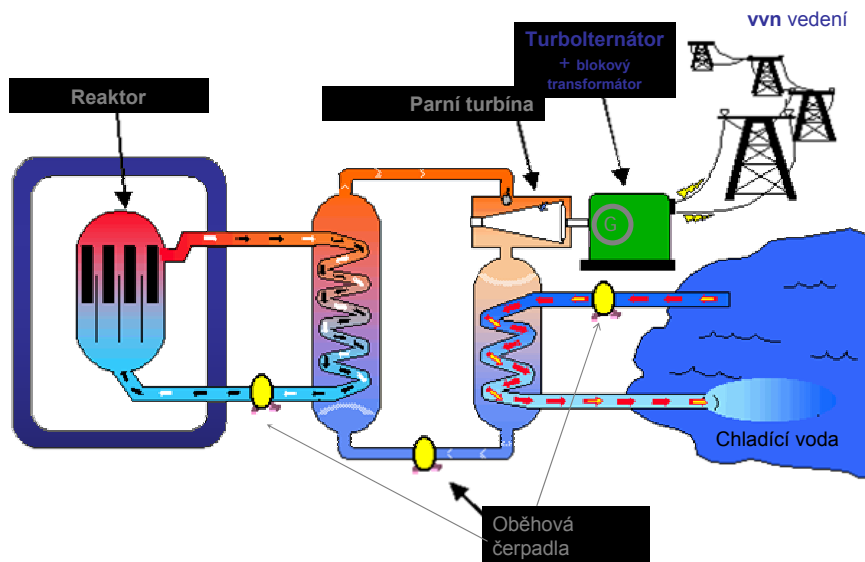
Na elektrickou energii se v nich přeměňuje teplo, energie proudící vody, teplo z jaderné reakce. Využívá se i energie větru, slunečního záření, geotermální nebo energie mořského přílivu.

V České republice patří k dostupným zdrojům pro výrobu elektrické energie především

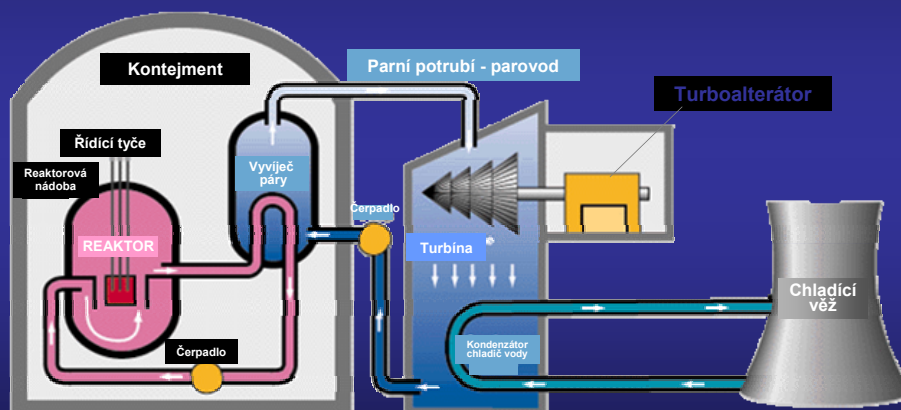
- ❖ fosilní paliva (uhlí, mazut, plyn)
- ❖ jaderná energie
- ❖ voda

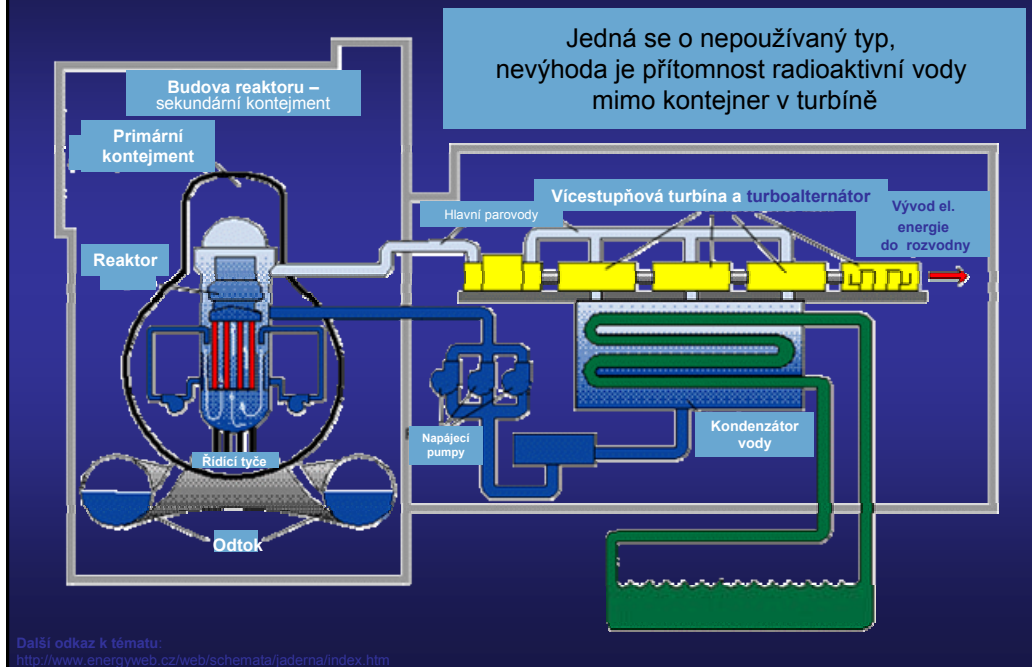
Princip výroby elektrické energie v jaderné elektrárně

Řez jadernou elektrárnou

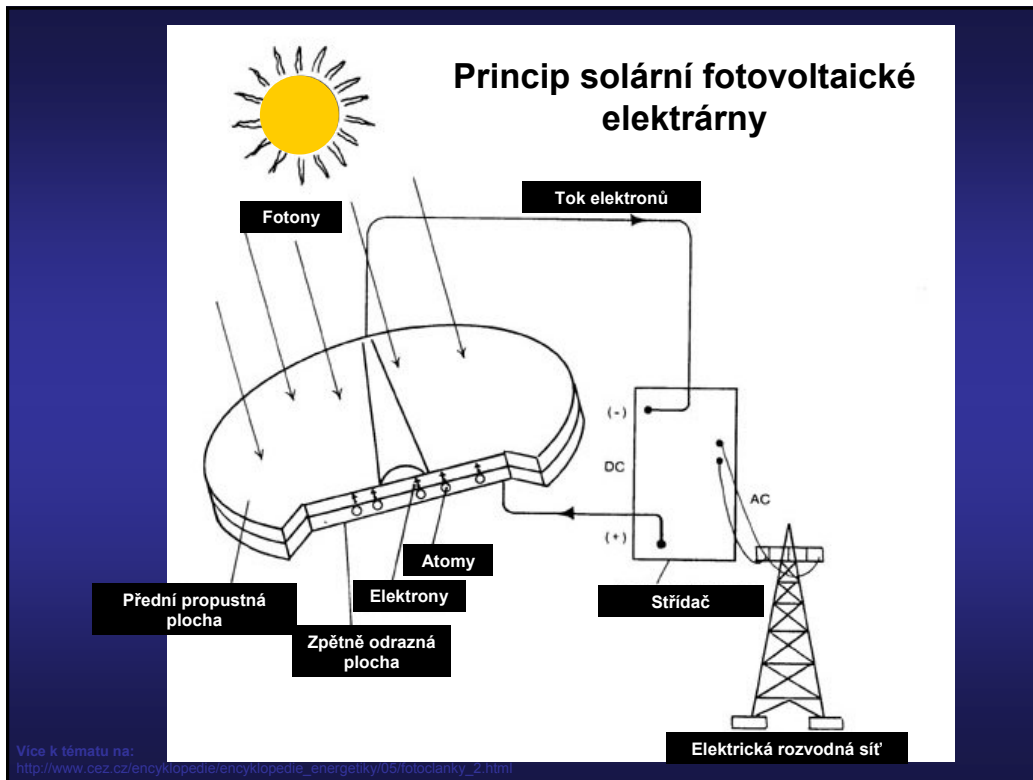

Řez jadernou elektrárnou s varným reaktorem

Sluneční elektrárna

<http://www.energyweb.cz/web/schemata/slunecni/index.htm>

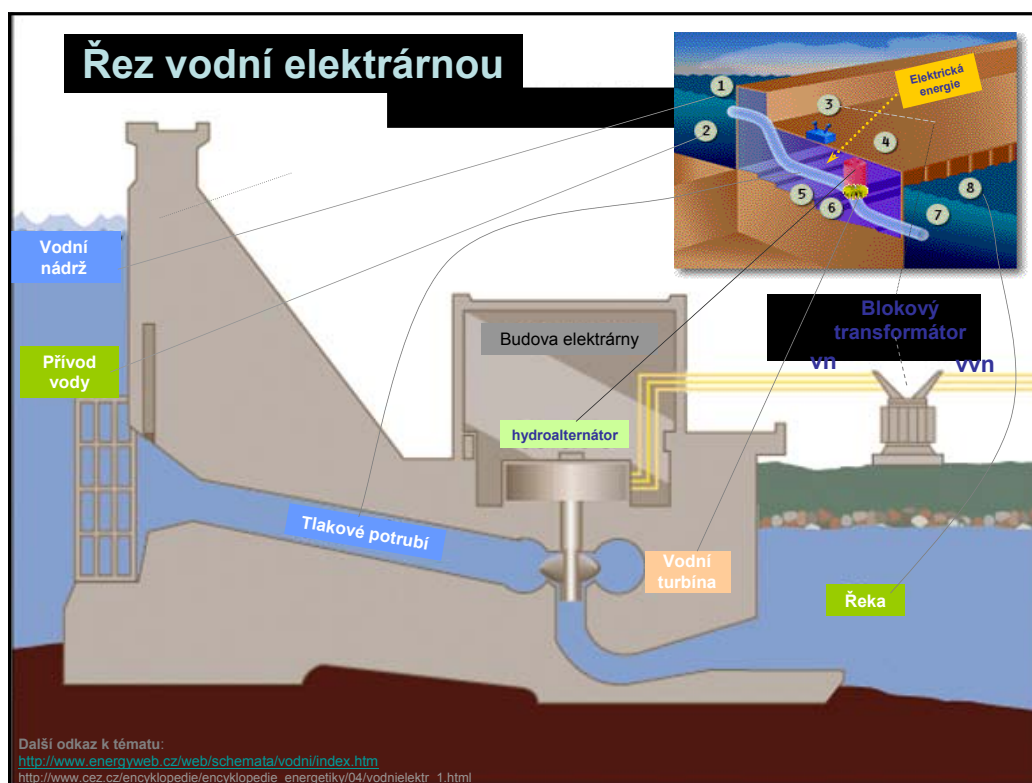

Vodní elektrárny

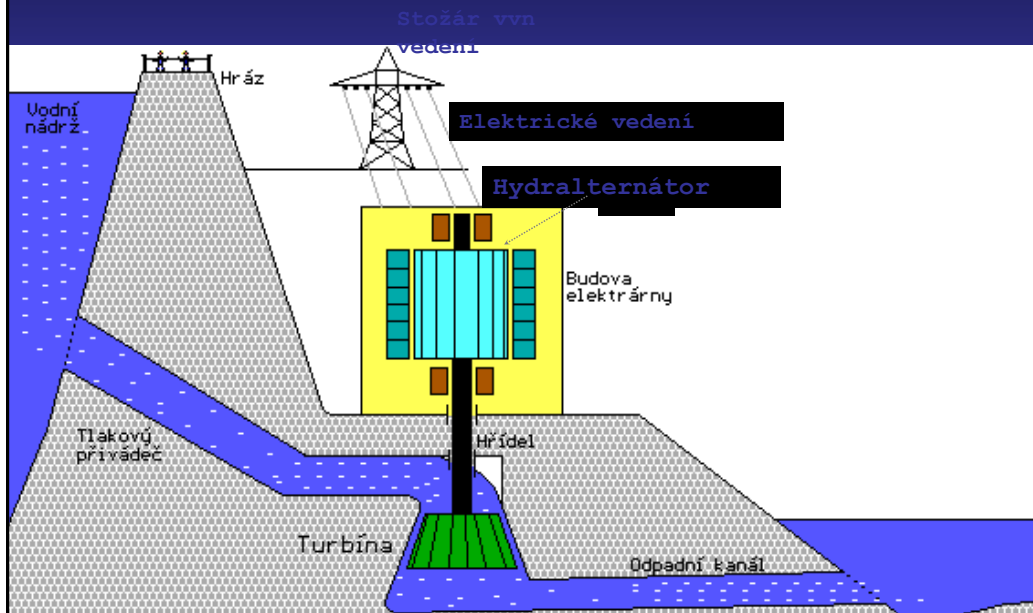
Využívají **potenciální*** a **kinetické**** energie vodního toku.

* Těleso o hmotnosti 1 kg má potenciální energii 1 J, je-li 0,1 m nad povrchem země. Těleso má tuto energii díky své poloze, např. zemské gravitaci.

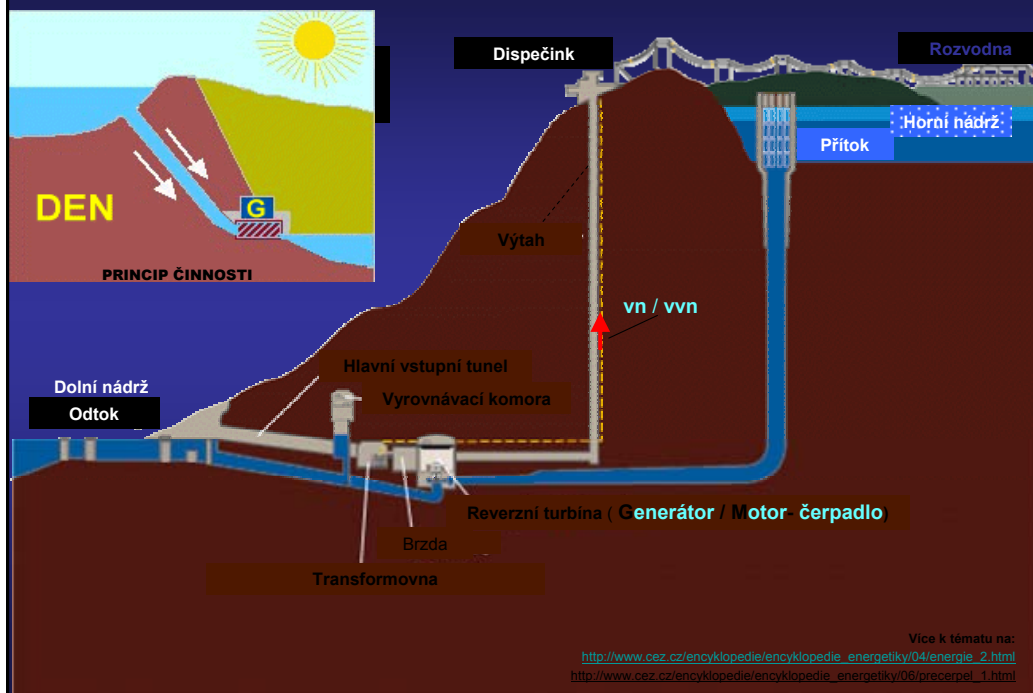
** Těleso má kinetickou energii 1 joule, jestliže má hmotnost 2 kg a pohybuje se rychlostí 1 m/s. Kinetická energie je vždy spojena s pohybem.

Řez vodní elektrnou a názorný princip elektromechanické přeměny energie

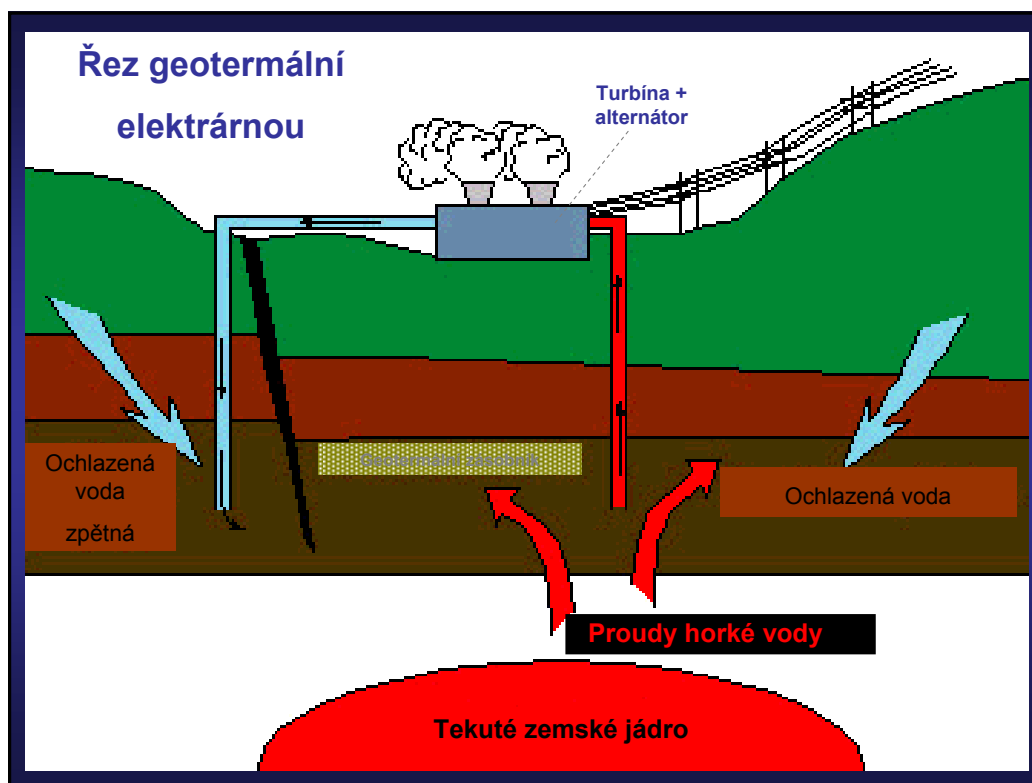

Řez akumulční přečerpávací elektrárnou

Více k tématu na:

http://www.cez.cz/encyklopedie/encyklopedie_energetiky/04/energie_2.html
http://www.cez.cz/encyklopedie/encyklopedie_energetiky/06/precerpal_1.html

Větrné elektrárny

Větrná energie představuje energii proudění vzduchu vůči zemskému povrchu - větru, který vzniká díky teplotním rozdílům různých oblastí atmosféry.

Větrné elektrárny využívají tohoto druhu energie k její přeměně na elektrickou energii v generátoru.

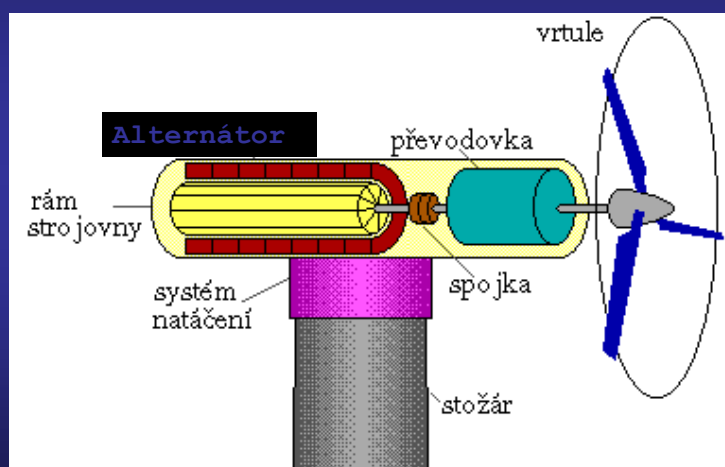
Větrné elektrárny se uplatňují dobře především v oblastech se silným a pravidelným větrem.

Mezi takové lokality patří především hory a přímořské kraje.

Přes nesporný užitek, který výstavba větrných elektráren jakožto **obnovitelných zdrojů elektrické energie** přináší, nelze pominout ani estetická hlediska.

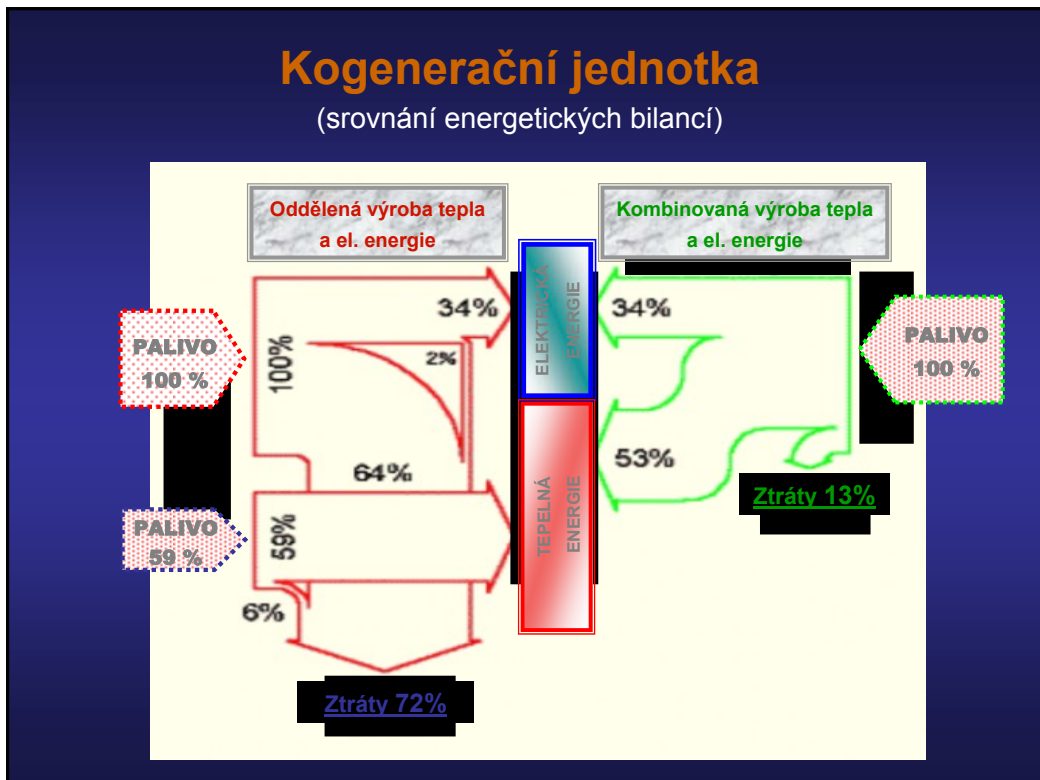
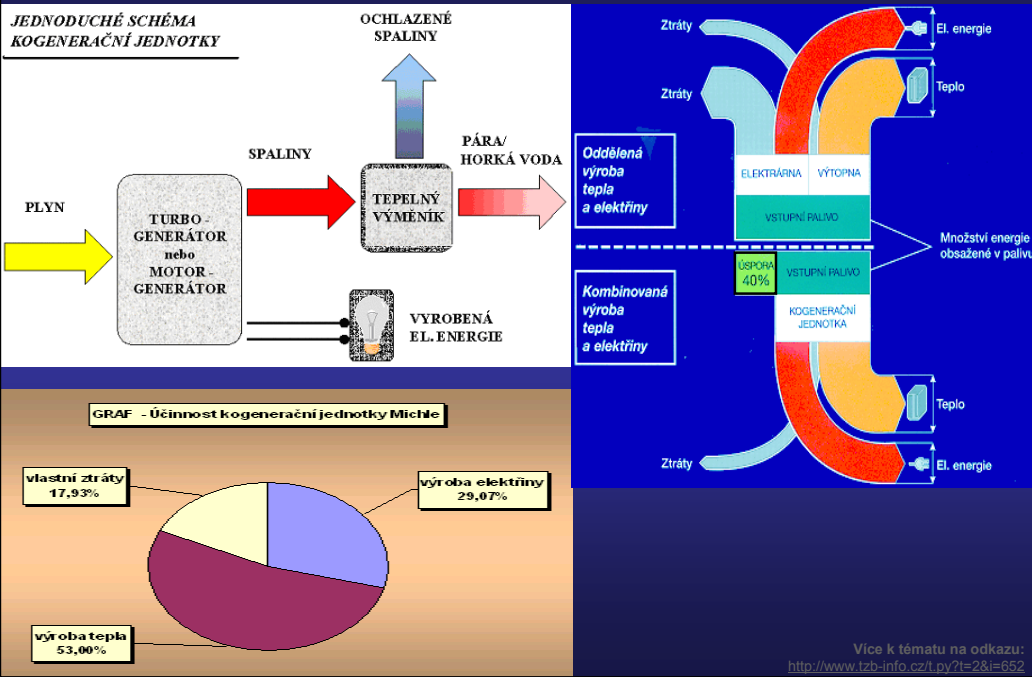
Sestava a princip činnosti větrné elektrárny s turboalternátorem 500 kW

(při rychlosti větru 15 m/s)

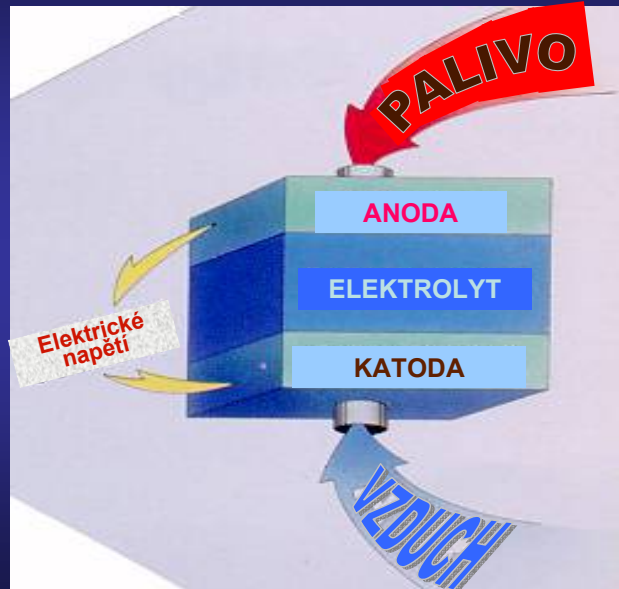

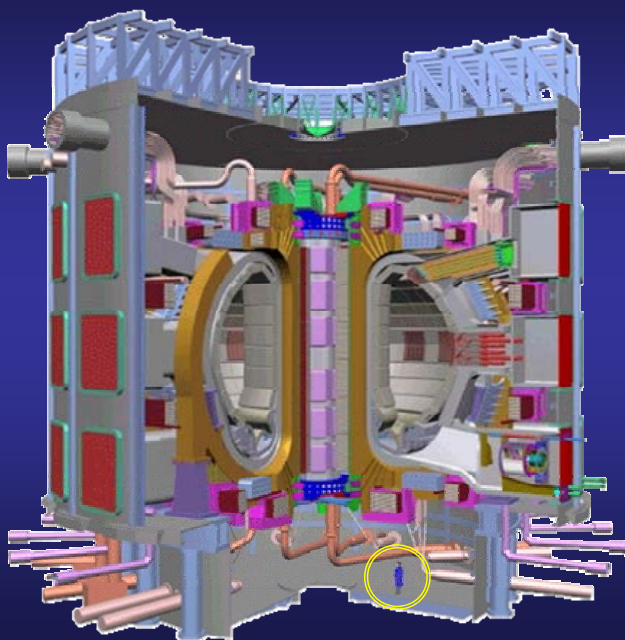
Kogenerační jednotky (efektivní kombinovaná výroba tepla a elektrické energie)

Princip palivového článku

Perspektivní energetické zdroje

TOKAMAK - TORoidnaja KAMERA a MAGnetnyje Kатуški

Jedná se v podstatě o obrovský transformátor, jehož sekundární cívka mající pouze jeden závit má tvar toroidní trubice. Plazma tvořené deuteriem a tritiem (izotopy vodíku) se nachází právě uvnitř této trubice, ve které je jinak vakuum. Elektrický proud procházející primárním vinutím transformátoru indukuje elektromotorické napětí v sekundárním obvodu (toroidu). V plynu D+T vznikne výboj, plyn se ionizuje a indukovaný proud jej zahřívá na velmi vysokou teplotu (přibližně 100 milionů °C). Magnetické pole tohoto proudu udrží vzniklé plazma v ose toroidu, takže se stěn toroidu nedotýká.

Díky magnetickému poli, které udržuje plazma v dostatečné vzdálenosti od stěn, se snižuje tepelné zatížení stěn komory na technologicky zvládnutelnou hodnotu (předpokládá se teplotní zatížení stěn kolem 1000°C).

Více k tématu na

http://www.cez.cz/encyklopedie/encyklopedie_energetiky/03/reaktory_9.htm
http://www.cez.cz/encyklopedie/encyklopedie_energetiky/03/svitezka_8.html

Výroba, přenos a distribuce elektrické energie

- Výroba
- Přenos
- Distribuce
- Přípojky

Mapa dislokace hlavních elektroenergetických zdrojů v ČR

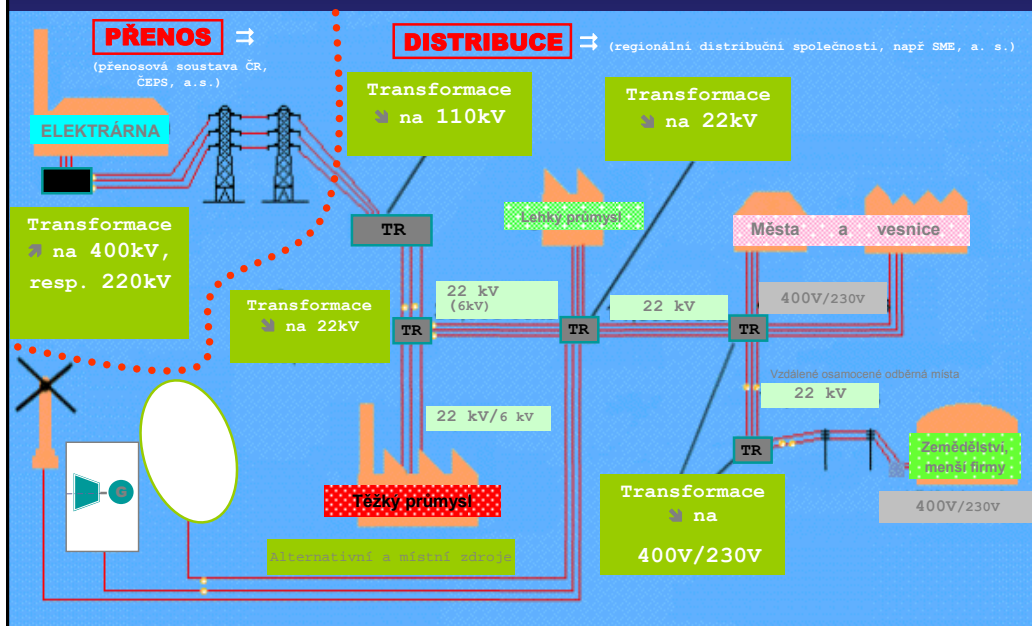

Elektrický rozvod

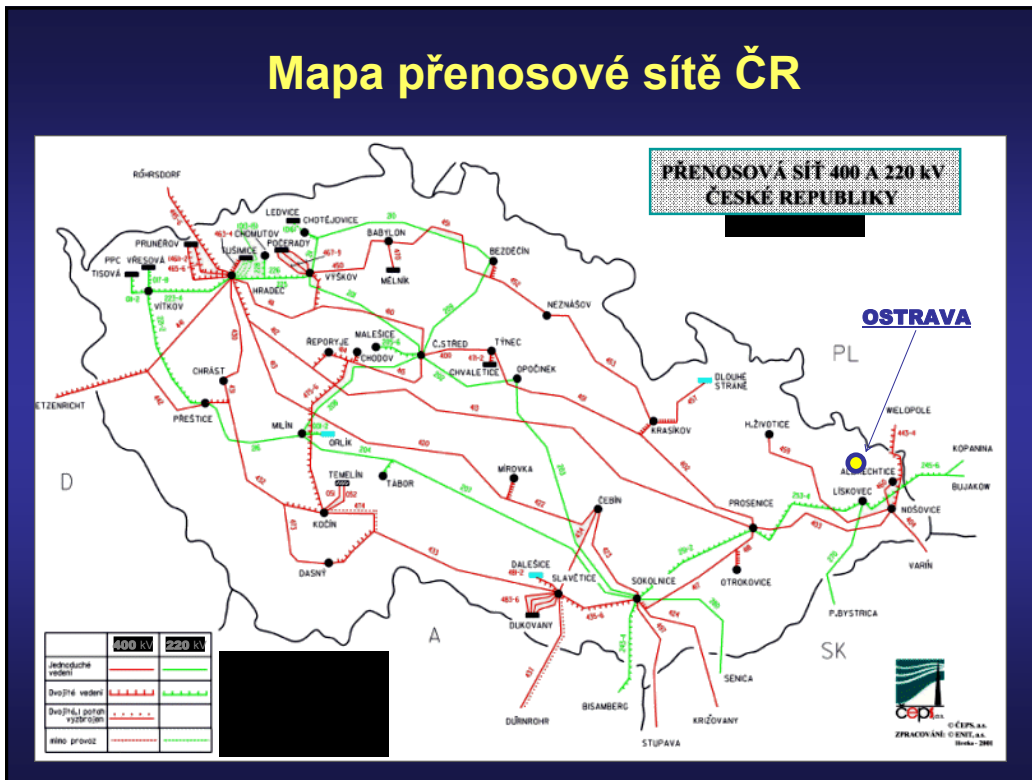
Elektrický rozvod slouží k přenosu elektrické energie z místa jeho výroby k místu jeho spotřeby a tvoří ho

- ✓ elektrické sítě s různým napětím,
- ✓ elektrické stanice a
- ✓ elektrické vedení.

Rozdělení vedení přenosové a distribuční soustavy v ČR

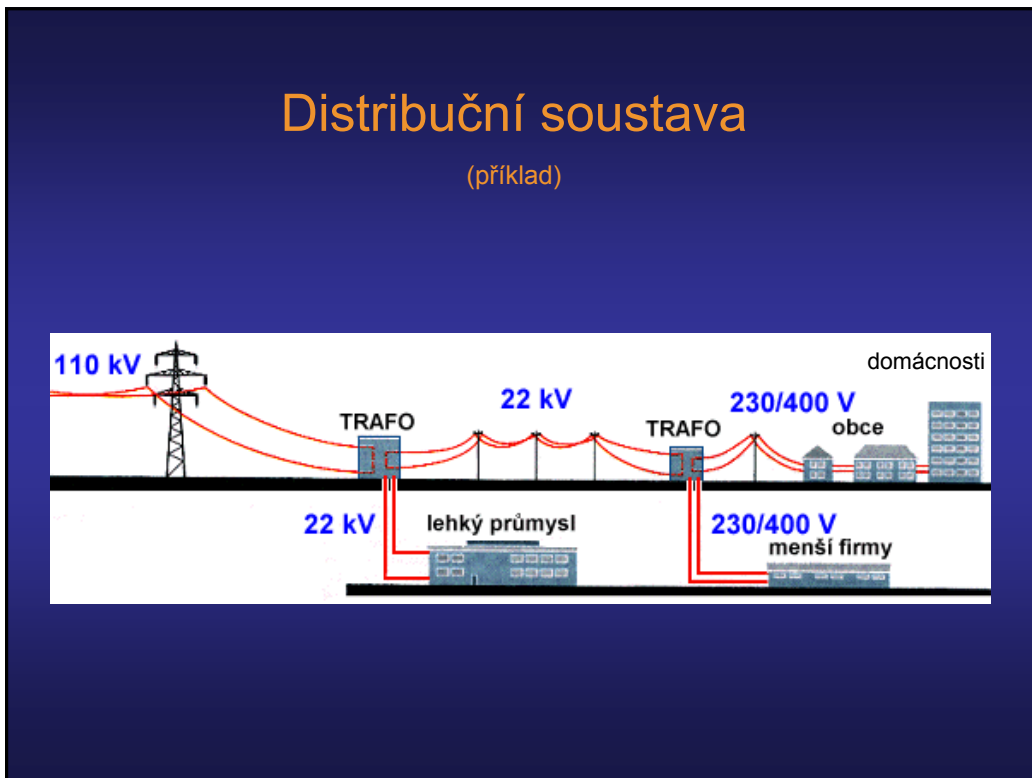

Mapa přenosové sítě ČR

Distribuční soustava

(příklad)

Elektrické sítě

zabezpečují přenos a rozvod elektrické energie z míst její výroby do míst její spotřeby.

Podle významu se sítě dělí na:

- **napájecí** (tranzitní),
- **na přenášení výkonu bez meziodběru**
- **přenosové**, sloužící pro dodávku velkých výkonů na velké vzdálenosti (je tvořena zařízeními - konstrukcemi stožárů, elektrickými kabelemi, měřicími zařízeními apod., pro **přenos** elektrické energie)
- **rozvodné (distribuční)**, s rozvodnými stanicemi, odbočkami a připojenými odběrateli (jsou tvořeny zařízeními - elektrickými kabelemi, přípojkami, měřicími zařízeními apod., pro **rozvod** el. energie)
- **místní sítě vysokého nebo nízkého napětí** na území města nebo obce
- **přípojky** sloužící pro připojené odběrných elektrických zařízení.

Elektrické stanice

Elektrické stanice jsou součástí elektrického rozvodu a rozdělují se na :

- ❖ transformovny
- ❖ spínací stanice
- ❖ měnirny

V **transformovnách** se transformuje napětí na jinou velikost a rozvádí se elektrická energie při různém napětí, slouží také ke galvanickému oddělení jedné části sítě od druhé.

Ze **spínacích stanic** se rozvádí elektrická energie při stejném napětí bez transformace.

Měnirny jsou určeny ke změně druhu proudu nebo kmitočtu (např. na usměrňování střídavého proudu na stejnosměrný, případně naopak) .

Elektrické vedení

je součástí přenosových a rozvodných sítí.

Podle uložení vodičů a vyhotovení izolace rozeznáváme vedení:

- ✓ vnější
- ✓ kabelové
- ✓ vnitřní

Tab. č. 1 - Dělení el. vedení podle úrovně napětí

vedení uvn (není v ČR)	ultra vysoké napětí, napětí mezi vodiči nad 800 kV
vedení zvn	zvlášť vysoké napětí, 300 až 800 kV
vedení vvn	velmi vysoké napětí, 52 až 300 kV
vedení vn	vysoké napětí, 1000 V až 52 kV
vedení nn	nízké napětí, 50 až 1000 V
vedení mn	malé napětí, do 50 V

Spotřeba a využití elektrické energie

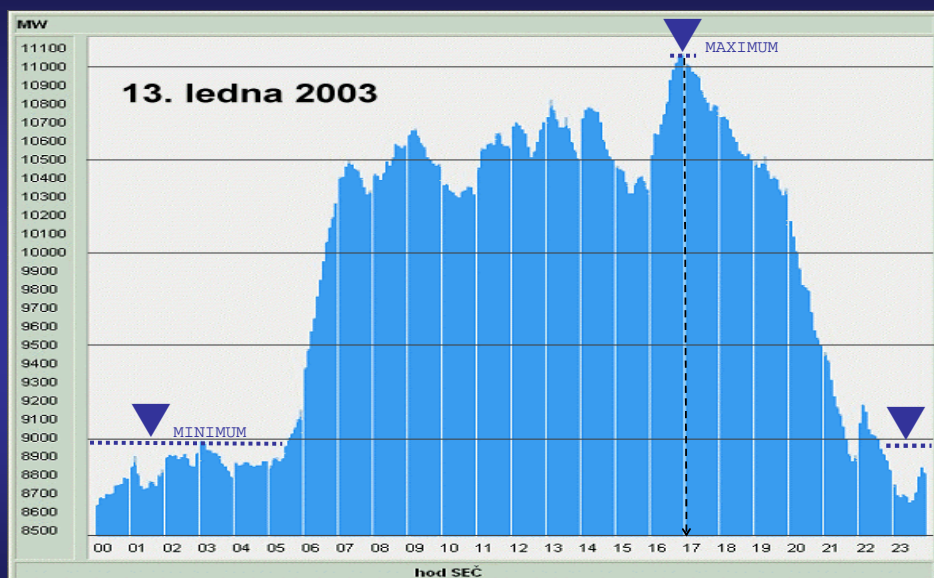
Diagramy spotřeby elektrické energie

Spotřeba elektrické energie se mění v průběhu jednoho dne i celého týdne, odběry energie se liší i v různých ročních obdobích.

Denní průběh spotřeby elektrické energie v České republice znázorněn na grafu č. 1.

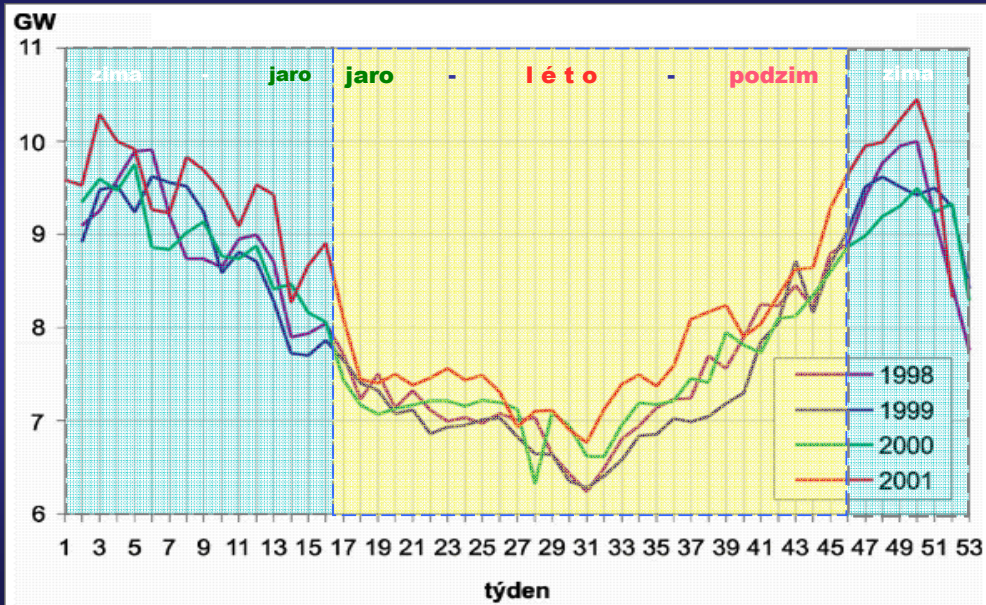
Graf č. 2 ukazuje spotřebu elektrické energie během celého roku.

Graf č. 1 – Diagram denní spotřeby el. energie

Z grafu je vidět, že největší spotřeba (cca 11 000 MW) byla v době kolem 17. hodiny, zatímco v nočních hodinách nedosáhl ani 9000 MW.

Graf č. 2 – Diagram roční spotřeby el. energie

Největší spotřeba je v zimním období, nejmenší pak v letních měsících.

Využití elektrické energie

- v elektrických strojích
- v tepelných spotřebičích
- + ztráty !!!!!